

ХИМИКОТЕХНОЛОГИЧЕН И МЕТАЛУРГИЧЕН УНИВЕРСИТЕТ - СОФИЯ

ИНФОРМАТИКА

част първа

лектор: ас. д-р Фани Томова
лекции: доц. д-р Атанас Атанасов
Катедра “Информатика”

Лекция 10

ИНСТРУКЦИИ В ЕЗИКА

ЗА

ПРОГРАМИРАНЕ

C++

продължение

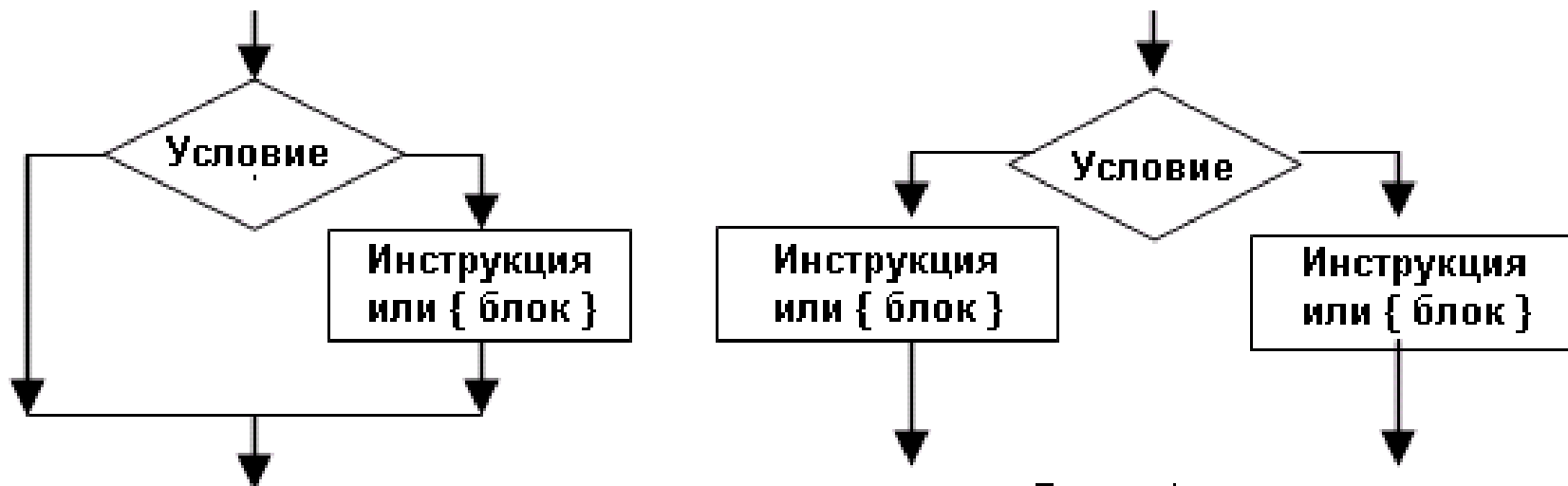
Инструкции в езика C++

- **Инструкции за условен преход**
 - **Условна инструкция “непълнен if”**
 - **Условна инструкция “пълнен if”**
 - **Вложени условни инструкции**
- **Инструкция за избор на вариант (switch/case)**
- **Инструкции за организация на цикли**
 - **Инструкция за цикъл с предусловие (while)**
 - **Инструкция за цикъл със следусловие (do - while)**

Инструкции за условен преход

Инструкциите за условен преход дават възможност да се изпълни една или друга инструкция в зависимост от изпълнението или неизпълнението на дадено условие. С помощта на тези инструкции се извършват разклонения в изчислителният процес.

Две от инструкциите за условен преход, които се използват в езика C++ са инструкция за непълен **if** и пълен **if-else** условен преход.

Условна инструкция “непълнен if”

- Предназначение.

Използва се за организиране на разклонения в една програма на C++.

- Синтаксис.

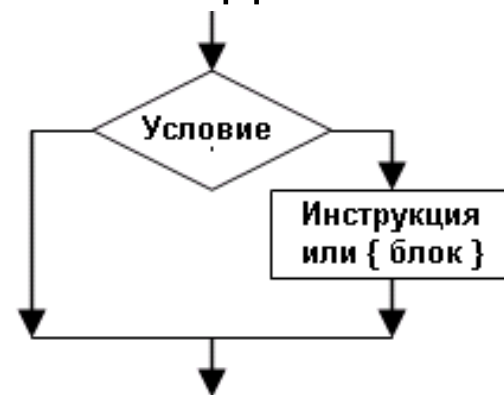
```
if (<условие>) <инструкция>;
```

Където:

if - служебна дума в C++ и означава “Ако”;

< условие > - Това е условието за разклонение и по начин на записване е израз от логически тип (**bool**). Допуска се да бъде и аритметичен израз, но не се препоръчва, защото програмата става по-неразбираема за програмисти и потребители;

<инструкция > - Произволна инструкция от C++. Допуска се да бъде и съставна инструкция (блок).

Условна инструкция “непълен if”

-Изпълнение.

Пресмята се логическия израз (условието) и ако стойността му е **true** се изпълнява инструкцията, записана след него.

Ако стойността му е **false**, инструкцията се пропуска. Когато условието е записано като аритметичен израз, който приема стойност различна от нула се изпълнява инструкцията, а ако е 0, се пропуска.

-Особености:

- Логическият израз задължително се загражда в скоби;
- След логическия израз се записва една инструкция, а ако задачата изисква да са няколко е необходимо да се обединят в блок (да се оформят като една съставна инструкция).

Условна инструкция “непълен if”

Пример.

*Да се състави програма за пресмятане на разликата между максималното и минималното от три предварително зададени числа **a**, **b**, **c**.*

Максималното число ще означим с **max**, а минималното с **min**, а разликата между тях с **raz**.

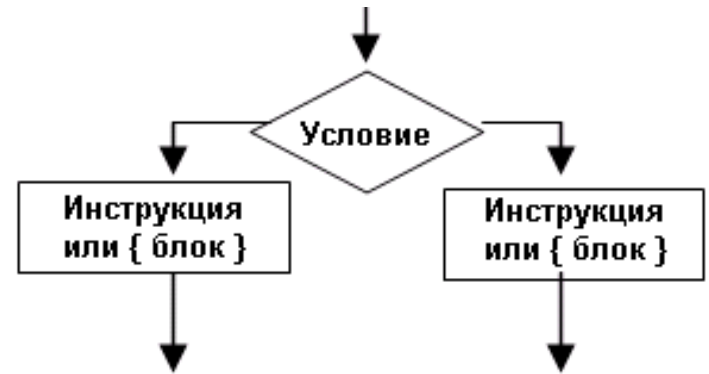
raz = max – min

```
int main()
{
    double a,b,c,max,min,raz;
    cout<<"Vavedete a,b,c=";
    cin>>a>>b>>c;
    max=a;
    if (b>max) max=b;
    if (c>max) max=c;
    min=a;
    if (b<min) min=b;
    if (c<min) min=c;
    raz=max-min;
    cout<<"max="<<max <<"\n";
    cout<<"min="<<min <<endl;
    cout<<"razlika="<<raz;
    return 0;
}
```

Условна инструкция “пълен if”

-Предназначение.

Използва се за организиране на разклонения в програмата.

-Синтаксис.

If (условие) <инструкция - 1> else <инструкция - 2>;

Където:

if , else – служебни думи в езика C++ (**Ако , Иначе**).

<условие> - Това е условието за разклонение и по начин на записване е израз от логически тип (**bool**).

Допуска се да бъде и аритметичен израз, но не се препоръчва, защото програмата става по-неразбираема за програмисти и потребители;

<инструкция-1> и **<инструкция - 2>** - Произволни инструкции от C++. Допуска се да бъдат и съставни инструкции.

Условна инструкция “пълен if”

-Изпълнение.

Пресмята се логическият израз (условието) и ако той приеме стойност **true** се изпълнява **инструкция-1**, в противен случай (ако приеме стойност **false**), **инструкция-1** се пропуска и се изпълнява **инструкция-2**.

Когато условието е записано като аритметичен израз, който приема стойност различна от нула, се изпълнява **инструкция-1**, а ако е 0 се изпълнява **инструкция-2**.

-Особености:

- Логическият израз трябва да бъде напълно опеделен;
- Логическият израз (условието) задължително се загражда в скоби;
- След условие и след **else** се записва по една инструкция, ако задачата изисква да са повече е необходимо те да се обединят в блок .

Условна инструкция “пълен if”

Пример

Да се състави програма за пресмятане корените на пълно квадратно уравнение от вида: $A \cdot x^2 + B \cdot x + C = 0$

Алгоритъмът за решаване на квадратното уравнение е даден на фиг.1.11 в глава 1.

Реалните корени са означени с **x1** и **x2**, а реалната и имагинерната част на комплексните корени са означени с **re** и **im**.

```
void main()
{ double a,b,c,x1,x2,re,im,d;
  cout <<"a="; cin >>a;
  cout <<"b="; cin >>b;
  cout <<"c="; cin >>c;
  d=pow(b,2)-4*a*c;
  if (d<0)
  { re= -b/(2*a);
    im= sqrt(fabs(d))/(2*a);
    cout <<"*Kompl. koreni*" <<"\n";
    cout <<"Real. chast="<<re <<"\n";
    cout <<"Imag. chast="<<im <<"\n";
  } else {
    x1=(-b+sqrt(d))/(2*a);
    x2=(-b-sqrt(d))/(2*a);
    cout <<"*Realni koreni***" <<"\n";
    cout <<"x1="<<x1 <<endl;
    cout <<"x2="<<x2 <<endl;
  }
}
```

Вложени условни инструкции

Това са условни инструкции, които съдържат в себе си други условни инструкции.

-Синтаксис:

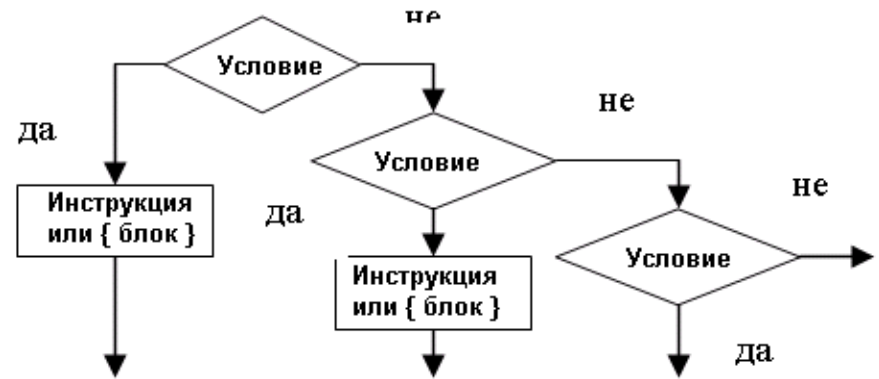
if (<условие>) <инструкция

if (<условие>) <инструкция 1> else <инструкция 2>;

Това означава, че инструкция, инструкция 1, инструкция 2 са произволни инструкции (вкл. и условни инструкции) и в този случай се получават вложени условни инструкции.

При образуване на вложени условни инструкции е в сила следното правило: В една условна инструкция всяко **else** се съчетава с най-близкия **if**, който е преди него.

Препоръка: Една условна инструкция да се влага в друга условна инструкция само след **else**. Ако се налага да се вложи след условието, то тя да се оформи като блок.

Условна инструкция “пълен if”

Пример

Да се пресметне стойността на функцията y .

$y=x$ при $x \leq 2$

$y=2$ при $x \in (2,3)$

$y=x-1$ при $x \geq 3$

```
int main()
{
    double x,y;
    cout<<"x=";
    cin>>x;
    if (x<=2) {
        y=x;
    }
    else
    {
        if (x<3) y=2;
        else y=x-1;
    }
    cout<<"**REZULTATI** \n";
    cout<<"x="<<x <<endl;
    cout<<"y="<<y <<endl;
    return 0;
}
```

Условна инструкция “пълен if”

Пример.

Да се пресметне площта s на триъгълник със страни a , b и c по Хероновата формула. Да се определи дали той е равностраничен, равнобедрен или разностранен.

Ако a , b и c не са страни на триъгълник, да се отпечата съобщение.

```
void main()
{ double a,b,c,p,s;
  cout << "a,b,c=";
  cin >>a>>b>>c;
  if ((a+b>c)&&(b+c>a)&&(c+a>b))
  { cout<<" a,b,c strani na triag \n";
    p=(a+b+c)/2;
    s=sqrt(p*(p-a)*(p-b)*(p-c));
    cout<<" Plosht s = "<<s<<endl;
    if ((a==b)&&(b==c))
      cout<<"ravnostranen \n";
    else
      if ((a==b)|| (b==c)|| (c==a))
        cout<<"ravnobedren \n";
      else cout<<"raznostranen \n";
    } else cout<<"a,b,c ne sa strani na
  triag \n";
}
```

Инструкция за избор на вариант

-Предназначение.

Използва се за избор на един от няколко предварително специфицирани варианти.

-Синтаксис.

switch (< израз>)

 { **case** <израз-1> : **S1**;

case <израз-2> : **S2**;

case <израз-n> : **Sn**;

 } ,където:

switch и **case** – служебни думи (**превключи, случай**).

<израз> - израз от точен тип (**bool, int, char, enum**);

израз-1, израз-2,... – константни изрази, с различни стойности, от тип който е съвместим с израз (наричат се етикети).

S1, S2, ..., Sn – инструкции (прости или съставни);

Инструкция за избор на вариант

-Изпълнение.

Пресмята се **<израз>** и се сравнява последователно с етикетите **израз-1, израз-2,.....**, и се преминава към изпълнение на тази инструкция, чийто етикет съвпада с изчислената стойност на **<израз>**, а също така и всички инструкции, записани след нея, докато не се срещне инструкцията **break**.

Тази инструкция често се прилага при програмиране на менюта, при които потребителят на програмата трябва да въведе/избере цифра или буква, за да активира една или друга функционалност.

Например за активиране на някоя опция от меню лентата на произволен прозорец в Windows, потребителят трябва да селектира File, Edit, View, Insert, с мишката или с клавишна комбинация, което на ниво C++ програма е избор 'F, за File, 'E' за Edit и т.н.

Условна инструкция “пълен if”

Пример.

Да се напише програма на C++, която да въвежда цифра, а след това да я изведе като текст.

```
void main()
{ int i;
  cout<<"i="; cin>>i;
  switch(i)
  { case 0 : cout<<"Nula \n"; break;
    case 1 : cout<<"Edno \n"; break;
    case 2 : cout<<"Dve \n"; break;
    case 3 : cout<<"Tri \n"; break;
    case 4 : cout<<"Chetiri \n"; break;
    case 5 : cout<<"Pet \n"; break;
    case 6 : cout<<"Shest \n"; break;
    case 7 : cout<<"Sedem \n"; break;
    case 8 : cout<<"Osem \n"; break;
    case 9 : cout<<"Devet \n"; break;
    default: cout<<"Nekorektni vhodni
              danni ! \n";
  }
} // krai na programata
```


Инструкции за организация на цикли

Под “цикъл” в програмите, написани на C++ се разбира *многократно повторение на една инструкция или група от инструкции (блок), за различни стойности на една променлива.*

Тази променлива е възприето да се нарича **параметър на цикъла** или **управляваща променлива**.

Циклите се разделят на две групи:

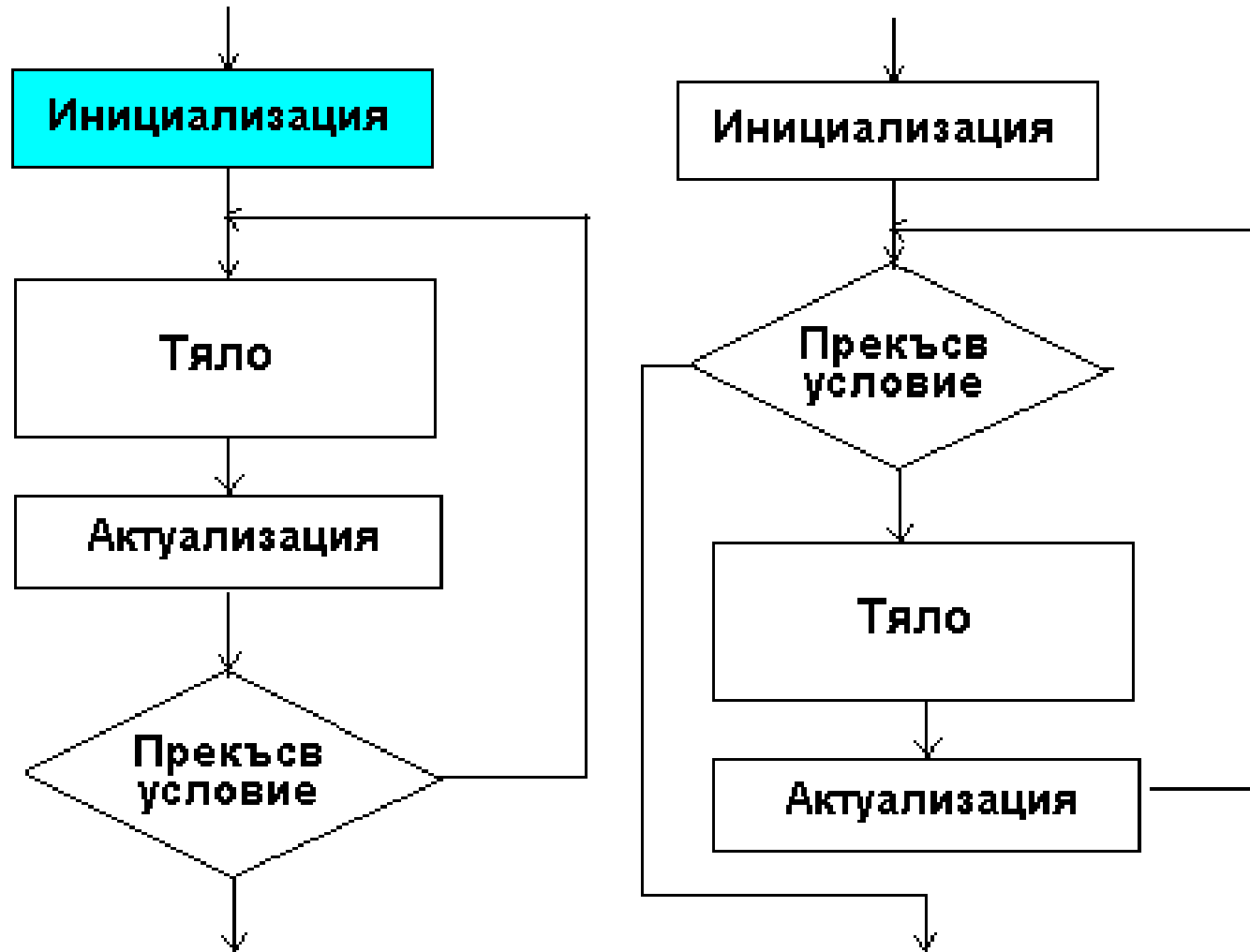
-Индуктивни - Това са цикли, при които броя на повторенията на инструкциите в цикъла е предварително известен.

-Итеративни – Това са цикли, при които броя на повторенията на инструкциите в цикъла не е известен предварително. Условието за излизане от цикъла се формира вътре в него (в тялото на цикъла).

Циклите се делят още и на цикли с предусловие и цикли със следусловие.

Инструкции за организация на цикли

Блокови схеми на цикли със следусловие и цикли с предусловие.

Инструкция за цикъл с условие

-Предназначение.

Тази инструкция е удобна за организация, както на цикли от индуктивен, така и от итеративен тип.

-Семантика:

while (<условие>) <инструкция>;

Където:

while – Служебна дума на езика, която означава ”**докато**”;

<условие> Това е **условието** за излизане от цикъла. То определя, кога трябва да се прекрати многократното повторение на **тялото на цикъла (инструкцията)**. По начин на записване **условието** е логически израз. По изключение се допуска да бъде и аритметичен израз, но не се препоръчва, защото програмата става по-неразбираема.

<инструкция> - това е **инструкцията**, която трябва да се повтаря многократно. Може да бъде проста или съставна инструкция (блок). Нарича се още **тяло** на цикъла.

Инструкция за цикъл с условие

-Изпълнение.

Пресмята се **условието** и ако то приеме стойност **true** се изпълнява **инструкцията (тялото на цикъла)**, записана след него. След което отново се пресмята **условието** и ако е **true** пак се изпълнява инструкцията. Това продължава, докато **условието** приеме стойност **false**, тогава се излиза от цикъла, т.е. прекратява се многократното изпълнение на **инструкцията (тялото на цикъла)**.

-Особености:

-Ако **условието** приеме стойност **false**, още при първото пресмятане, **тялото на цикъла** няма да се изпълни нито един път (**затова се нарича условие**);

-Всички променливи, участващи в записа на **условието**, трябва да са получили стойност до момента на изпълнението на **инструкцията за цикъл**;

-Ако след **условието**, за всяка стойност на параметъра на **цикъла** трябва да се изпълняват повече от една инструкции, то те задължително се оформят като блок.

Инструкция за цикъл с предусловие”

Пример :

Да се пресметне изменението на тока в една ел. верига със съпротивление R и индуктивност L , след подаването на постоянно напрежение U на входа на веригата.

Изчисленията на тока да започнат от време $t=0$, и да се извършват през интервал от време Δt и да се прекратят когато токът I достигне стойност 95% от стойността на тока I_0 . Задачата се реализира с цикличен процес от итеративен тип.

```
int main()
{double r,l,u,i,i0,t,dt,tau;
  cout<<"U="; cin >>u;
  cout<<"R="; cin >>r;
  cout<<"L="; cin >>l;
  cout<<"dt="; cin >>dt;
  i0=u/r; tau=l/r;
  t=0.0; i=0.0;
  while (i<=0.95*i0)
    {
      t=t+dt;
      i=i0*(1-exp(-t/tau));
      cout<<"t="<<t <<" I="<<i<<"\n";
    }
  return 0;
}
```

Инструкция за цикъл със следусловие

-Предназначение.

Тази инструкция също е удобна за реализация на цикли от индуктивен и от итеративен тип. Нарича се инструкция за цикъл със следусловие, защото първо се изпълнява тялото на цикъла, а след това се проверява условието за излизане от цикъла.

-Синтаксис.

```
do <инструкция>  
while (<условие>);
```

Където:

do и **while** - служебни думи в езика (**прави и докато**);

<инструкция> - Това е инструкция или група от инструкции, оформени като блок, която ще се повтаря многократно,

<условие> - Това е условието за излизане от цикъла, аналогично на условието в цикъла с предусловие.

Инструкция за цикъл със следусловие

-Изпълнение.

Изпълнява се инструкцията (тялото на цикъла) и след това се пресмята условието. Ако условието приеме стойност **true** отново се изпълнява тялото на цикъла и това се повтаря, докато условието приеме стойност **false**. Тогава изпълнението на инструкцията **do/while** завършва.

-Особености:

-Ако условието приеме стойност **false**, още при първото пресмятане, то тялото на цикъла ще се изпълни един път и тогава се излиза от инструкцията за цикъл;

-Всички променливи, участващи в записа на условието, трябва да са получили стойност до момента на изпълнението на инструкцията за цикъл **do/while**.

-Инструкцията **do/while** завършва със символа “;”.

Инструкция за цикъл със следусловие

Пример.

Да се пресметне скоростната константа на една химическа реакция, като се използва зависимостта на Арениус:

$$K = Z \cdot e^{\frac{E}{R \cdot T}},$$

за различни стойности на температурата T от T_n до T_{kr} . със стъпка ΔT .

Примерът е от циклични процеси с индуктивен характер, защото броят на пресмятанията на K за стойности на T от T_n до T_{kr} . със стъпка ΔT е предварително известен.

```
double const R=8.314;
int main ()
{double t,tn,tk,dt,z,k,e;
  cout<<"Vavedete stoinosti za z,e=";
  cin >>z >>e;
  cout<<"Vavedete stoinosti za tn,tk,dt=";
  cin >>tn >>tk >>dt;
  t=tn;
  do
  {
    k=z*exp(-e/(R*t));
    cout<<"T="<<t<<"    K="<<k<<"\n";
    t=t+dt;
  }
  while (t<=tk);
  return 0;
}
```